las; zarośla lub młodnik; sad

teren przemysłowy; tereny mieszkalne; budynek użyt. publicznej

skala 1:60 240

0 0,5 1km

drogi główne

drogi asfaltowe; przystanek PKS

droga utwardzona; inna droga; ścieżka

linia kolejowa; stacja kolejowa; mur; ogrodzenie

skały; pomnik przyrody nieożywionej

staw; bagno; źródła

rzeka; potok; strumień; strumień okresowy, most, kładka

kościół; kościół zabytkowy: murowany, drewniany

obiekt na Szlaku Architektury Drewnianej

kaplica; kaplica zabytkowa; kapliczka; kapliczka zabytkowa

krzyże; mogiła; tablica pamiątkowa; zabytkowa figura religijna

muzeum; galeria lub izba regionalna; pomnik

dwór; zabytkowy ratusz; inny zabytek

pałac; zabytek architektury drewnianej

ruina: zamku, pałacu, dworu

hotel; inny obiekt noclegowy; schronisko górskie

punkt informacji turystycznej; szkoła; posterunek policji

ośrodek zdrowia, poczta; weterynarz

kąpielisko, lowisko, ławka

restauracja; bar; pub

zakład galanterii drewnianej, rzeźbiarz, winnica

kemping; boisko, zakład bednarski

agroturystyka; ośrodek jeździecki; leśniczówka

cmentarz chrześcijański, cmentarz żydowski; park podworski

309 cmentarz wojenny z I wojny światowej; miejsce martyrologii

215 cmentarz na szlaku nekropoli; miejsce bitwy

rezerwat przyrody; pomnik przyrody; ciekawostka przyrodnicza

granica: parku krajobrazowego, rezerwatu przyrody

projektowa granica parku krajobrazowego, rezerwatu przyrody

stacja benzynowa; LPG; parking

kamieniołom: czynny, nieczynny; komin przemysłowy

rem. wieże przekaźnikowe; wieża obserwacyjna, remiza

punkt widokowy; grodzisko

szlaki turystyczne PTTK

szlaki dydaktyczne i spacerowe

początek szlaku turystycznego

szlaki konne

szlaki rowerowe

1:20 1:10 1:10 1:20 0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

długość odcinka szlaku turystycznego; czas przejścia w godz. i przewyższenie we wskazanym kierunku

granica: gminy, powiatu

p.w. Św. Michała Archanioła UNESCO, 1500 r.

atrakcja turystyczna szczególnie godna zwiedzania

Szerzyny siedziba gminy

1 Okazały dąb w Tuchowie

fot. Piotr Firlej

Według lokalnego podania dąb został posadzony tego samego roku, w którym miasto Tuchów otrzymało od króla Kazimierza Wielkiego Akt Lokacyjny nadający miejscowości prawa miejskie, czyli w roku 1340.

Rosnąc nieopodal klasztoru na terenie gospodarstwa Państwa Cich, spoglądając ze wzniesienia na dolinę Białej, klasztor i otaczające wzgórza, był on świadkiem wielowiekowej historii tego terenu. Rośnie w miejscu wędrówek licznych pielgrzymek zmierzających do Sanktuarium Matki Boskiej Tuchowskiej. W jego cieniu zapewne niejednokrotnie chronili się zarówno pielgrzymi, jak i odpoczywali kupcy i handlarze zmierzający na jarmarki czy targi.

Drzewo ma pokaźne rozmiary, obwód jego pnia mierzy 690 cm. Dębem – olbrzymem interesował się na początku lat 90. o. Henryk Pagiewski. Był on niewątpliwie pierwszym, który docenił jego walory historyczne, kulturowe, przyrodnicze i rozpoczął je propagować. Po jego interwencji obcięto suche gałęzie i konary, odciążając drzewo. Dąb jest objęty ochroną prawną w postaci Pomnika Przyrody.

2 Źródła siarczkowe

fot. Michał Osysko

Wody siarczkowe to wody zawierające co najmniej 1 mg siarki oznaczonej jodometrycznie w 1 dm^3 wody. Głównym składnikiem wód siarczkowych jest siarkowodór (H_2S) i produkty jego destylacji (HS^-, S^{2-}) oraz wielosiarczki wodoru. Siarkowodór to gaz nieco lżejszy od powietrza i łatwo rozpoznawalny dzięki swojemu charakterystycznemu zapachowi. Wśród ludności miejscowej funkcjonują różne określenia tych wód: „jajcane wody", „zapartkowe wody". Wody siarczkowe mają właściwości lecznicze i są wykorzystywane w leczeniu różnych schorzeń, np. reumatoidalnego zapalenia stawów, chorób zwyrodnieniowych stawów, chorób pourazowych narządów ruchu, schorzeń skóry, przewodu pokarmowego, systemu nerwowego i zatruć przemysłowych. W okolicach Policht znajdują się dwa źródła z wodami siarczkowymi, są to źródło „Paweł" i źródło „Geologów". Woda ze źródła „Paweł" jest wodą węglanowo-wapniową (HCO_3-Ca), która zawiera jako specyficzny składnik siarkowodór. Ma kształt owalnej misy, na dnie której występuje fioletowy osad bakterii siarkowych. Źródło "Geologów" położone jest powyżej źródła „Paweł". Łatwo je odnaleźć w terenie bo misa źródła ujęta jest w betonowy krąg. Woda z tego źródła również jest wodą węglanowo-wapniową z domieszką siarkowodoru.

3 Ośrodek Edukacji Ekologicznej Polichty – Sucha Góra

fot. Szkoła Podstawowa w Lubaszowej

Ośrodek Edukacji Ekologicznej Zespołu Parków Krajobrazowych Pogórza znajduje się na terenie Ciężkowicko - Rożnowskiego Parku Krajobrazowego, w miejscowości Polichty - Sucha Góra. Powstał on w 1998 roku i mieści się w budynku dzierżawionym od Nadleśnictwa Gromnik.

Celem Ośrodka jest przede wszystkim prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie ochrony przyrody, ochrony środowiska, biologii i ekologii, oraz propagowanie walorów przyrodniczych Użytku Ekologicznego "Polichty", Ciężkowicko - Rożnowskiego Parku Krajobrazowego, zapoznawanie z nimi dzieci i młodzieży, nie tylko z okolicznych szkół lecz również regionu. Ośrodek prowadzi również działania edukacyjne, mające na celu zapoznanie z chronionymi gatunkami roślin i zwierząt, funkcjonowaniem różnych typów ekosystemów, uwrażliwianie na piękno otaczającej nas przyrody i niekorzystny wpływ działalności człowieka na nią oraz przybliżenie problemu konieczności oczyszczania ścieków, zasady działania mechaniczno - biologicznej oczyszczalni ścieków, itp.

Ośrodek przeznaczony jest głównie do celów dydaktycznych. Na jego wyposażeniu znajdują się m.in. zbiory zielnikowe, entomologiczne, geologiczne oraz szereg przyrządów i urządzeń przydatnych do prowadzenia zajęć z zakresu ekologii, biologii, ochrony przyrody oraz ochrony środowiska.

W Ośrodku znajduje się sala wykładowa, noclegownia (18 miejsc), zaplecze sanitarne, kuchnia oraz pokoje kadrowe (2 i 4 osobowy). W pobliżu Ośrodka Edukacji Ekologicznej wyznaczono ścieżkę przyrodniczą „ Na Budzyń", która ukazuje ciekawe zakątki najbliższego otoczenia Ośrodka.

4 Szlak skalnej rzeźby

fot. Piotr Firlej

Wędrując po Pogórzu Ciężkowickim często napotykamy na wychodnie skalne. „Szlak Skalnej Rzeźby" to również Pasmo Brzanki, gdzie wśród lasów odnajdziemy niejedno urokliwe miejsce usiane skalnymi ostańcami. Do takich wychodni należy z pewnością Skała Borówka na granicy Żurowej i Ołpin, Ostry i Rysowany Kamień na żółtym szlaku w głównym grzbiecie Pasma Liwocza i Brzanki. Do mało znanych zaliczyć należy skały na terenie gminy Szerzyny. Ambona to wychodnie piaskowców ciężkowickich, przypominające ambony znajdujące się na dwóch zalesionych urwistych kolumnach schodzących podnóżem do potoka "Czerniawy". Niedaleko od niej napotykamy Skałę Gardziel, gdzie szybciej wietrzejący wzrost zlepieńcowy stworzył charakterystyczną, otwartą jamę (Gardziel). Do ciekawych miejsc należy zaliczyć również wychodnie piaskowcowe na granicy Czermnej i Wiszowej - naturalne i sztucznie odsłonięte, niezbyt duże wychodnie piaskowcowe rozsiane po stromym zalesionym sosną zboczu. Do ciekawszych należą te w sąsiedztwie Gilowej Przełęczy: Kozakowa Skała, gdzie doskonale widoczne prawie poziomo włożone warstwy sedymenracyjne o miąższości ok. 1m i obok niej Śmigłowa Skała.

5 Kobyła

fot. Piotr Firlej

Kobyła to regionalna nazwa charakterystycznie ukształtowanego wzniesienia. Coś w rodzaju występu, jęzora o wydłużonym kształcie, z jednej strony przyczepionego do całości wzgórza. Pozostałe trzy strony to zbocza o znacznym spadku otoczone najczęściej jarami (paryjkami).

Taki kształt zawdzięcza głównie budowie geologicznej, charakteryzującej się występowaniem w jej rdzeniu odporniejszych na erozję i trudniej wietrzejących skał macierzystych. Zasilane jedynie wodami opadowymi rosnące na wzgórzu drzewa, pomimo ponad 120-letniego wieku osiągnęły bardzo mizerne rozmiary. Warunki takie jest w stanie wytrzymać tylko sosna, tworząc rzadkie w naszym regionie zbiorowisko borowe. Te karłowate sosny i otoczone potokiem wzniesienie, stanowią niepowtarzalny i niezwykle urokliwy fragment przyrody tego regionu.

Z nadejściem wiosny nie znajdziemy tam łanów białych zawilców, zakwitną jedynie niepozorne kwiaty kosmatek. W kierunku potoku siedlisko zmienia się stopniowo, stając się coraz żyźniejsze, przechodzi w podgórski łęg nadrzeczny z olchami i wierzbami, w którym z lubością urzędują stanowiące już prawie plagę, chronione bobry.

6 Bukowe okno w lesie

fot. Wiktor Chrzanowski

Wśród lasów Pogórza znaleźć można ciekawe zbiorowiska żyznej buczyny karpackiej, w której składzie gatunkowym występują głównie buki. Buki mają to do siebie, że o każdej porze roku wyglądają pięknie, szarość ich pni wspaniale kontrastuje z wiosennymi zielonymi listkami jak i jesienną ferią wielobarwnych liści.

Dodatkowo drzewa te często przybierają bardzo nietypowe kształty. Wędrując leśnymi ścieżkami można w nich wypatrzeć jakieś postaci formy przypominające zwierzęta lub całkiem nieokreślone formy.

W okolicach Ostrego Kamienia, gdzie żółty szlak turystyczny zbiega do drogi prowadzącej z Ryglic do Żurowej, wytrawny obserwator przyrody odnajdzie na pewno leśne okno, które jest właśnie wytworem buczynowego pnia.

7 Las Tuchowski

fot. Wiktor Chrzanowski

W lesie nieopodal Tuchowa, nazywanym Tuchowskim Lasem, wytyczona została ścieżka przyrodnicza.

Jest ona położona w terenie dostępnym, a zarazem bardzo atrakcyjnym pod względem przyrodniczo-wypoczynkowym.

Przeznaczona jest ona dla wszystkich wielbicieli kontaktu z przyrodą. Ścieżka posiada dwa warianty, dłuższy ponad 4 km oraz krótszy dla mniej wytrwałych turystów o długości 2,5 km. Wiedzie ona leśnymi drogami i ścieżkami, i zawiera w sobie siedem tematycznych przystanków: Zaproszenie na ścieżkę, Poznajemy budowę lasu, Dokarmianie zwierzyny i ochrona ptaków, Życie w środowisku wodnym, Ochrona pożytecznych mrówek, Punkt widokowy, Obiekt historyczny.

Skorzystanie ze ścieżki przyrodniczej na pewno będzie dobrym uzupełnieniem wiedzy na temat przyrody i jej ochrony, a także ciekawą formą zwiedzenia fragmentu Pogórza.

8 Aleja Lipowa

fot. Ryszard Flądro

Aleja Lipowa w Burzynie to najokazalszy pomnik przyrody ożywionej. Ciągnie sie ona wzdłuż drogi z Tuchowa i obejmuje 177 lip, 106 akacji w wieku około 100-120 lat.

Jej obecny stan budzi zastrzeżenia i wymaga staranniejszej niż dotąd opieki konserwatorskiej.

9 Polana Morgi

fot. Wiktor Chrzanowski

Polana Morgi to szczytowa hala położona przy żółtym szlaku turystycznym z Siedlisk na Brzankę.

Roztacza się z niej piękny widok na rozróg Wału, Dolinę Białej i Tuchów. W pobliżu klasztor Redemptorystów.

W lesie obok klasztoru droga krzyżowa wykuta w kamiennych blokach i skalna grota z figurą Matki Boskiej.

10 Młaki Storczykowe

fot. Piotr Firlej

Młaki storczykowe można odnaleźć w okolicach gospodarstwa Paryja w dolinie Czerniawy, na pograniczu Żurowej i Swoszowej. Dolinowe łąki tu występujące należą do ubogich, nierzadko w typie wełniankowo - storczykowych młak na torfowiskach niskich i przejściowych.

Wprawne oko znawcy przyrody będzie mogło tam wypatrzeć niejeden gatunek typowy dla tego zbiorowiska roślinnego .

FORMY OCHRONY PRZYRODY

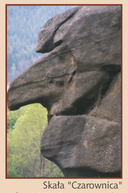
Skała "Czarownica"
fot. LGD "Dunajec - Biała"

Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego położony jest w południowo - wschodniej części województwa małopolskiego. Znajduje się w obrębie Pogórza Ciężkowickiego i Rożnowskiego, pomiędzy dolinami Dunajca i Wisłoki. Zajmuje teren o powierzchni 66800 ha i pełni funkcję otuliny Ciężkowicko-Rożnowskiego Parku Krajobrazowego i Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki.
Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego ustanowiony został rozporządzeniem wojewody tarnowskiego, 28 sierpnia 1996 r. Obejmuje cały teren Lokalnej Grupy Działania nieobjęty parkami krajobrazowymi.
Park Krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest ochrona, zachowanie, popularyzacja i upowszechnienie tych wartości.

CIĘŻKOWICKO-ROŻNOWSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Park ten zajmuje przeszło 17,5 tys. ha powierzchni. Został utworzony w roku 1995. Wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Pogórza w Tarnowie. LGD obejmuje gminę Gromnik i gminę Rzepiennik Strzyżewski.
C-RPK obejmuje najcenniejsze pod względem przyrodniczym, krajobrazowym oraz kulturowym fragmenty Pogórza Rożnowskiego oraz zachodnią część Pogórza Ciężkowickiego, rozdzielone doliną rzeki Białej. W krajobrazie parku dominują dwa równoległe do siebie ciągi wzgórz pomiędzy Dunajcem a Białą. Podłoże geologiczne budują utwory fliszowe (głównie piaskowce, łupki i zlepieńce), należące do płaszczowiny śląskiej.
Wśród najcenniejszych elementów przyrody nieożywionej Ciężkowicko-Rożnowskiego PK, należy wymienić zgrupowanie interesujących form skalnych w rezerwacie przyrody nieożywionej „Skamieniałe Miasto" w Ciężkowicach. Na terenie parku, w paśmie wzgórz od Policht do Filipowic, występują liczne źródła wód siarczkowych, a w Słonej i Bieśniku kilka źródeł z wodą chlorkową. Tutaj też znajdują się pomniki przyrody nieożywionej: skała "Diable Boisko", źródło „Paweł" i źródło „Jacek" oraz użytek ekologiczny „Polichty".

Skała "Diable Boisko", fot. PTTK Tuchów

FLORA

Najcenniejszym składnikiem szaty roślinnej parku są zbiorowiska leśne z dobrze zachowanym, naturalnym układem przestrzennym i składem gatunkowym zgodnym z siedliskiem. Wyraźnie zaznaczona jest strefowość zbiorowisk roślinnych: przeważa piętro pogórza, a na kilku wzniesieniach, powyżej 500m n.p.m., wykształcił się skrawek regla dolnego.
W drzewostanach dominują: buk zwyczajny, jodła pospolita, sosna zwyczajna oraz dąb szypułkowy. Panującym zbiorowiskiem leśnym jest zespół żyznej buczyny karpackiej. Niższe zbocza i podnóża wzgórz zajmują zwykle dość dobrze zachowane lasy jodłowe.
Na terenie Ciężkowicko-Rożnowskiego PK stwierdzono występowanie 40 gatunków roślin chronionych. Wręcz pospolicie rosną tu takie gatunki jak: podrzeń żebrowiec, pióropusznik strusi, skrzyp olbrzymi, storczyk szerokolistny, wawrzynek wilczełyko, parzydło leśne oraz widłaki: goździsty i jałowcowaty. Zdecydowanie rzadszymi gatunkami są: wroniec widlasty, kłokoczka południowa czy kruszczyk błotny.

Biuro Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
33-170 Tuchów, ul. Chopina 10
tel./fax: 14 652 44 04
e-mail: pogostoro@interia.pl
www.psr.tuchow.pl

TUCHÓW
Urząd Miejski w Tuchowie
tel. 14 652 51 76,
fax: 14 652 51 09
e-mail: um@tuchow.pl
www.tuchow.pl

RYGLICE
Urząd Miejski w Ryglicach
tel. 14 654 10 19,
fax: 14 654 10 54
e-mail: ug@ryglice.pl
www.ryglice.pl

RZEPIENNIK STRZYŻEWSKI
Urząd Gminy w Rzepienniku Strzyżewskim
tel. 14 653 05 01,
fax: 14 653 05 02
email: rzepiennik@rzepiennik.pl
www.rzepiennik.pl

SZERZYNY
Urząd Gminy w Szerzynach
tel. 14 651 73 00, 14 651 72 99
fax: 14 651 79 01
e-mail: szerzyny@zgwrp.org.pl
www.szerzyny.pl

GROMNIK
Urząd Gminy w Gromniku
tel. 14 651 42 02, 14 651 42 38,
14 651 42 50, fax: 14 651 40 95
e-mail: ug@gromnik.pl
www.gromnik.pl

Wydawca: Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju
Rok 2010, Nakład: 5 x 1000 egzemplarzy
Zespół Redakcyjny: Biuro PSR, Wiktor Chrzanowski, Barbara Gniadek, Piotr Firlej - Centrum Usług Turystycznych i Przedsiębiorczości
Opracowanie graficzne i druk: www.marketingstudio.pl
M-STUDIO Mirosław Dryla, Marcin Lisak

FAUNA

Wśród owadów na szczególną uwagę zasługują chrząszcze, takie jak: pachnica dębowa, biegacz fioletowy, motyle: paź żeglarz, paź królowej oraz bardzo rzadki motyl nocny zmierzchnica trupia główka.
Spośród płazów na terenie parku najliczniej występują: żaba trawna, kumak górski, ropucha szara, salamandra plamista, rzadkie są natomiast rzekotka drzewna i traszki, zwyczajna oraz grzebieniasta.
Nie brak tu również gadów takich, jak: żmija zygzakowata, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka żyworodna i padalec zwyczajny.
Przez obszar parku przepływa kilka rzek leżących na pograniczu dwóch krain rybnych: krainy pstrąga i krainy brzany. Stąd też, dzięki znacznej czystości wód powierzchniowych, park odznacza się dużą różnorodnością ryb.
Występuje tu także bogata awifauna: ok. 100 gatunków ptaków gnieżdżących się i ok. 40 gatunków zalatujących i przelotnych. Najciekawsze gatunki gniazdujące to: krogulec, dzięcioł czarny, kruk i bocian czarny.
Spośród wielu rzadkich i chronionych gatunków ssaków, żyjących na terenie parku, wymienić należy popielicę, orzesznicę i podkowca małego (jednego z najrzadszych nietoperzy w Polsce).

Młode puszczyki
fot. arch. ZPKP

PARK KRAJOBRAZOWY PASMA BRZANKI

Powołany został rozporządzeniem wojewody tarnowskiego z dnia 16 listopada 1995 r. Obejmuje wschodnią część Pogórza Ciężkowickiego, między dolinami Białej i Wisłoki. W części województwa małopolskiego leży na terenie sześciu gmin: Gromnik, Rzepiennik Strzyżewski, Ryglice, Szerzyny i Tuchów, natomiast w części województwa podkarpackiego - na obszarze jednej gminy: Jodłowa. Stanowi oś obszaru LGD. Całkowita powierzchnia parku wynosi 15 278 ha.
Park położony jest na terenie zewnętrznych Karpat fliszowych, w obrębie płaszczowiny śląskiej. Rzeźba terenu jest bardzo urozmaicona. Charakterystyczne są znaczne spadki terenu oraz głęboko wcięte doliny potoków. Na szczególną uwagę zasługuje fałd Brzanka - Liwocz, wybitnie zindywidualizowany, odgraniczający się ostro od otoczenia. Fałd ten odgrywa wybitną rolę w budowie geologicznej tej części Karpat, rzucając wiele światła na mechanizm fałdowania się fliszu karpackiego i zawiera rzadkie we fliszu skamieniałości w kilku formacjach. Lasy porastają ok. 34% powierzchni parku, łąki i pastwiska zajmują ok. 10%.

FLORA

Paprotka zwyczajna, fot. arch. ZPKP

Park Krajobrazowy Pasma Brzanki wyróżnia się znacznym zróżnicowaniem zbiorowisk roślinnych i bogactwem flory. Dominującym zbiorowiskiem leśnym jest zespół żyznej buczyny karpackiej, tworzący dość rozległe kompleksy w wyższych partiach Pasma Brzanki i Liwocza. W drzewostanie dominuje buk, często ze znacznym udziałem jodły lub jej dominacją. Ponadto występuje tu jawor, a w formie podgórskiej brzoza brodawkowata i czarna, grab zwyczajny, dąb szypułkowy i sosna. W warstwie krzewów dominują podrosty bukowe i jodłowe, leszczyna, dziki bez czarny i koralowy. Runo omawianego zespołu jest bardzo bogate, a najliczniej i najczęściej występują w nim: żywiec gruczołowaty, zawilec gajowy, żywiec cebulkowy, jeżyna gruczołowata, nerecznica samcza, kokoryczka wielokwiatowa, miodunka ćma i marzanka wonna. Innymi ciekawymi zespołami leśnymi występującymi na terenie parku są: kwaśna buczyna górska, bór mieszany, podgórski łęg jesionowy i grąd subkontynentalny. Na wysoką ocenę florystyczną parku wpływa stosunkowo liczny udział gatunków górskich we florze naczyniowej (61 roślin naczyniowych). Do najbardziej interesujących należą: turzyca zwisła, paprotnik kolczysty, nerecznica górska i śnieżyczka przebiśniег. Bardzo interesującymi elementami flory są też gatunki kserotermiczne, np.: goryczka krzyżowa oraz chwasty: ostróżeczka polna, groszek bulwiasty. O wysokiej wartości PKPB świadczy fakt występowania na jego obszarze wielu gatunków chronionych. Stwierdzono tutaj ponad 30 gatunków roślin objętych ochroną prawną. Do najcenniejszych należą: języczník zwyczajny, pokrzyk wilcza jagoda, wawrzynek wilczełyko, orlik pospolity, śnieżyczka przebiśniег, kłokoczka południowa. Z innych chronionych roślin wymienić można: kukułkę plamistą i kukułkę szerokolistną, wroniec widlasty. Ciekawe i objęte ścisłą ochroną prawną grzyby występujące na terenie parku to: soplówka jodłowa, siedzuń sosnowy i szyszkowiec łuskowaty.

Salamandra plamista, fot. arch. ZPKP

FAUNA

Fauna Pasma Brzanki obfituje przede wszystkim w zwierzynę łowną, jak: sarny, jelenie, dziki, lisy, a ponadto także gatunki objęte ochroną prawną, m.in.: jeż, gronostaj, łasica, wydra. Spotkać możemy także około 140 gatunków ptaków w tym.: bociana czarnego, kruka, krogulca, myszołowa i jastrzębia. Z płazów występujących na omawianym terenie spotkać można: salamandrę plamistą, kumaka górskiego, ropuchy: szarą i zieloną, rzekotkę drzewną i inne żaby oraz traszki. Gady reprezentowane są przez zaskrońca, żmiję zygzakowatą, jaszczurki: zwinkę i żyworodną oraz padalca.

POMNIKI PRZYRODY

Do niezwykle cennych elementów przyrody nieożywionej PK Pasma Brzanki zaliczyć należy dwa pomniki przyrody. Pierwszy z nich ma kształt ambony i zbudowany jest z piaskowca godulskiego. Jest to „Skałka" w Burzynie. Znajduje się ona na zboczu wąwozu rozcinającego północny stok Pasma Brzanki, na terenie gminy Tuchów. Jest to niewielkich rozmiarów ambona skalna o wysokości 2,5 m i średnicy ok. 3 m. Drugi pomnik przyrody nieożywionej - „Ostry Kamień" - ma postać grzędy skalnej zbudowanej z piaskowca istebniańskiego. Położony jest w lesie, na wysokości 527m n.p.m., przy żółtym i niebieskim szlaku turystycznym w miejscowości Żurowa, gmina Szerzyny. Skałka o kształcie grzędy rozciąga się na długości ok. 40 m.
Ponadto na terenie utworzono liczne pomniki przyrody ożywionej w postaci osamotnionych stanowisk, jak również grupy drzew tworzących, jak w Burzynie, aleje lipową.

Skałka w Burzynie, pomnik przyrody nieożywionej
fot. arch. ZPKP

Tematy z Pogórza

CMENTARZE WOJENNE

fot. Ryszard Flądro

Cmentarze z I wojny światowej w Galicji Zachodniej, rozsiane na ogromnym obszarze około 10 000km^2, rozciągającym się od Karpat po Wisłę, od linii Jasło-Dębica po Kraków, świadczą o nasilaniu się walk w tym rejonie. Najwięcej cmentarzy znajdziemy w Okręgu VI Tarnowskim, gdzie toczono boje z końcem 1914 r. w „czworokącie śmierci", jak i wzdłuż linii frontu od Tarnowa po Gorlice, z której 2 maja 1915 r. ruszyła ofensywa wojsk sprzymierzonych przeciwko armii rosyjskiej.
Obszar Lokalnej Grupy Działania obejmuje zasięgiem Okręg VI Tarnowski (gminy: Gromnik, Ryglice, Tuchów), częściowo objęty jest również Okręgiem II Jasło (gmina Szerzyny), Okręgiem IV Łużna (gmina Rzepiennik Strzyżewski), V Pilzno (cmentarz w Lubczy).
Cmentarze te wpisują się w krajobraz pogórzański, nieodzownie świadczą o bogatej historii tych ziem i ogromnej tragedii ludzi walczących po jednej i drugiej stronie frontu.
W szczególności warto odwiedzić cmentarze wokół Tuchowa (na Fumańcu, w Lesie Księżym, w Lesie Tuchowskim), w Siedliskach, Gromniku. Warto tutaj zwrócić uwagę na eksponowane położenie cmentarzy w Ołpinach i Swoszowej. Przy zespołach cmentarzy w Chojniku, Lubczy, Siemiechowie, Lichwinie i Tuchowie, zachowały się przydrożne drogowskazy betonowe, wskazujące kierunki do obiektów.

SZLAKI TURYSTYKI PIESZEJ

fot. Piotr Firlej

fot. Piotr Firlej

Szlaki turystyczne stanowią o dostępności terenu dla turystyki. Obszar dzięki gęstej sieci szlaków staje się bardziej atrakcyjny, przystępniejszy dla turysty.
Szlaki piesze biegną zazwyczaj najwyższymi partiami grzbietów, łącząc większe miejscowości, przechodząc w pobliżu największych atrakcji turystycznych regionu.
Najważniejszymi szlakami są:
- niebieski z Tarnowa przez Tuchów, Brzankę, Rzepiennik Strzyżewski, dalej w kierunku Ciężkowic,
- żółty „Trzech Pogórzy", biegnący grzbietem Pasma Brzanki,
- zielony z Tarnowa przez Gromnik, Polichty, dalej w kierunku Czchowa.

fot. Piotr Firlej

Bardzo ciekawe są szlaki powstałe stosunkowo niedawno: Ryglice - Ostry Kamień - Żurowa, Pleśna - Łowczówek - Tuchów - Las Tuchowski - Tuchów, Czermna - Liwocz.
Swoistą atrakcję stanowią również ścieżki przyrodnicze wokół Policht, znakowane przez Zespół Parków Krajobrazowych Pogórza w Tarnowie.
Szlaki rowerowe na Pogórzu znakowane są przez Oddział PTTK w Tarnowie, jak również przez gminy w ramach Projektu PART-u „Pogórze Odkrywanie Tajemnicy".

ZABYTKI NA SZLAKU ARCHITEKTURY DREWNIANEJ

fot. Marek Sztorc

W każdej miejscowości na tym terenie, znajdują się obiekty stanowiące bogate zasoby dziedzictwa kulturowego. Są to przede wszystkim kościoły, dwory, historyczne układy urbanistyczne, miejsca pamięci, cmentarze wojskowe, pomniki, kapliczki i krzyże przydrożne, parki i ogrody, a także obiekty architektoniczne.
Wędrując małopolskim szlakiem architektury drewnianej, warto zwiedzić obiekty wpisujące się w trasę Pogórza Beskidzkiego. Na opisywanym terenie na szlaku położone są: kościół pw. św. Mikołaja w Brzozowej, kościół pw. Matki Boskiej Gromnicznej w Siemiechowie, kościół pw. św. Marcina w Gromniku, kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Rzepienniku Biskupim. Szlak omija kilka cennych obiektów: kościół pw. św. Małgorzaty w Żurowej z przełomu XVI i XVII w., kościół w Czermnej pw. św. Marcina z 1520 r. oraz młodsze, jak kościół pw. św. Michała Archanioła w Jodłówce Tuchowskiej z 1871 r., w Kowalowej z drugiej połowy XVII w., w Olszynach z 1900r.

PAKIET PRODUKTU TURYSTYCZNEGO POGÓRZA

fot. Justyna Wątroba

Pakiet Produktu Turystycznego Pogórza pełni kilka ważnych funkcji dla rozwoju turystyki na terenie Lokalnej Grupy Działania. Jest elementem integrującym usługodawców, wymagającym od współtworzących podmiotów współpracy. Wymiana informacji, wiedzy i doświadczenia wpływa na pobudzenie aktywności. Wspólne szkolenia, umożliwiają doskonalenie swoich umiejętności i poznawanie nowych możliwości, zwiększenie efektywności.
Centralizacja działań umożliwia opracowanie wspólnej polityki promocyjnej, marketingowej, lepsze funkcjonowanie oferty turystycznej, niwelowanie słabych stron, a wzmacnianie mocnych, świadczących o jakości, w efekcie wizerunku produktu.
Różnorodność oferty przejawia się poprzez współpracę gospodarstw agroturystycznych, ośrodków jeździeckich, rękodzielników, przedstawicieli bazy gastronomicznej.